

Δημήτρης Αγγελάτος

Ο Δημήτρης Αγγελάτος γεννήθηκε στην Αθήνα (1958). Πτυχιούχος του Τμήματος Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (1980) και Διδάκτωρ του Πανεπιστημίου της Σορβόνης-Paris IV (1987), δίδαξε Νεοελληνική Φιλολογία, Συγκριτική Φιλολογία και Θεωρία Λογοτεχνίας στα Πανεπιστήμια Κρήτης (1989-1994) και Κύπρου (1994-2009). Από το 2009 είναι Καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας και Θεωρίας Λογοτεχνίας στο Τμήμα Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει διευθύνει ερευνητικά προγράμματα και εποπτεύσει πολλές διδακτορικές διατριβές και κύριες μεταπτυχιακές εργασίες και στα τρία παραπάνω Πανεπιστήμια.

Τα βιβλία και οι πολυάριθμες μελέτες του, δημοσιευμένες σε επιστημονικά περιοδικά και σύμμεικτους τόμους (: αφιερωματικούς και πρακτικά συνεδρίων), αφορούν σε έργα σημαντικών νεοελλήνων ποιητών, πεζογράφων και κριτικών της λογοτεχνίας από το 19ο αι. μέχρι σήμερα.

Το έργο του βασίζεται ερμηνευτικά στο μεθοδολογικό συνδυασμό Θεωρίας, Ιστορίας και Κριτικής της Λογοτεχνίας, και έχει σε μεγάλο ποσοστό, συγκριτολογικό και ειδολογικό χαρακτήρα, με διευρυμένο, τα τελευταία χρόνια, προσανατολισμό στα πεδία της Θεωρίας και της Ιστορίας της Τέχνης. Ο προσανατολισμός αυτός τον έχει οδηγήσει σε διακαλλιτεχνικού τύπου προσεγγίσεις, εξειδικευμένες στη σύγκλιση λογοτεχνίας, ζωγραφικής και γλυπτικής με επίκεντρο την έννοια και τους όρους της *(ανα)παράστασης*.

Κατάλογος δημοσιεύσεων

Οι κριτικές-ερμηνευτικές και θεωρητικές μονογραφίες και μελέτες του Δημ. Αγγελάτου για κείμενα της νεοελληνικής και ευρωπαϊκής λογοτεχνίας (του 19ου και 20ού αιώνα κατά κύριο λόγο), είναι βασισμένες στο μεθοδολογικό συνδυασμό Θεωρίας, Ιστορίας και Κριτικής της Λογοτεχνίας, και έχουν στο μεγαλύτερο μέρος τους ειδολογικό χαρακτήρα και συναφή απόβλεψη, με διευρυμένο, τα τελευταία χρόνια, προσανατολισμό στα πεδία της Αισθητικής, της Θεωρίας και της Ιστορίας της Τέχνης. Ο εν λόγω προσανατολισμός αποτυπώνεται σε διακαλλιτεχνικού τύπου προσεγγίσεις του, εξειδικεύεται δε στις σχέσεις λογοτεχνίας, ζωγραφικής και γλυπτικής, έχοντας ως μείζονα άξονα αναφοράς τους όρους της διακαλλιτεχνικής κατηγορίας της *(ανα)παράστασης*.

Άλλες μονογραφίες και μελέτες του αφορούν από τις θεωρίες της πρόσληψης και διερευνούν ερμηνευτικά αφενός τις θεωρητικές και κριτικές αντιλήψεις για τη λογοτεχνία και γενικότερα για την Τέχνη, αφετέρου τους συναφείς κανόνες (συγγραφέων και έργων) όπως αυτοί διαμορφώνονται, δεσπόζουν και υποχωρούν, σε ορισμένα ιστορικά, πολιτισμικά, αισθητικά και καλλιτεχνικά συμφραζόμενα, σε συγκεκριμένο κάθε φορά *ορίζοντα προσδοκιών*. Οι εργασίες αυτές συντονίζονται βάσει ερευνητικού σχεδιασμού, τόσο με εκείνες επί λογοτεχνικών κειμένων όσο και με εκείνες που έχουν διακαλλιτεχνικό χαρακτήρα.

Το εγχειρίδιο με τίτλο *Οδηγός για το εισαγωγικό μάθημα στην επιστήμη της Νεοελληνικής Φιλολογίας* ορίζει έναν κύκλο μεθοδολογικών ενδιαφερόντων του ως προς την πανεπιστημιακή διδασκαλία της επιστήμης της Νεοελληνικής Φιλολογίας και της ίδιας της λογοτεχνίας· στον ίδιο κύκλο εγγράφονται και προηγούμενες μελέτες του, δημοσιευμένες σε σύμμεικτους τόμους και περιοδικά.

Βιβλία:
Μονογραφίες-Μελέτες-Επιμέλειες-Εκδόσεις Έργων-Οδηγοί-Μεταφράσεις

1) Διονύσιος Σολωμός και Κύπρος. Πρακτικά Γ' Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο Ομίλου Λογοτεχνίας και Κριτικής (Πανεπιστήμιο Κύπρου, 23-25/9/2022, Λευκωσία), (επιμ.: Δημ. Αγγελάτος, Λεων. Γαλάζης, Ν. Μαθιουδάκης, Μαριλένα Πόρακου) Λευκωσία, Όμιλος Λογοτεχνίας και Κριτικής 2023, σσ. 473.

2) David Duff, *Ο Ρομαντισμός και οι χρήσεις του είδους* (επιμέλεια-θεώρηση μετάφρασης-εισαγ.-σημειώσεις-επίμετρο: Δημ. Αγγελάτος· μετάφραση: Ιωάννα Σταματάκη, Νίκος Ι. Καγκελάρης), Αθήνα, Gutenberg, 2022, σσ. 528.

3) *Αποφλοιώση και Ακόνισμα. Ο ποιητής-γλύπτης: η ελεγεία στις «Σάτιρες» του Κ. Γ. Καρυωτάκη*, Αθήνα, Gutenberg, 2020, σσ. 302.

Ο Καρυωτάκης ανέπτυξε στα *Έλεγεια και Σάτιρες* μια καινοτόμο και ειδολογικά προωθημένη ποιητική τέχνη, θεμελιωμένη στη *διαλογική* σύγκλιση σατιρικής και ελεγειακής ποίησης. Με άξονα τις κατακτήσεις του Συμβολισμού και σε διαρκή διάλογο τόσο με ποιητές το έργο των οποίων είχε αποφασιστική σημασία στη διαμόρφωση του Μοντερνισμού, όπως του J. Laforgue και των Γάλλων *fantaisistes*, όσο και με Έλληνες ομοτέχνους του, κυρίως με τον Μ. Μαλακάση και τον Ρ. Φιλύρα, ο Καρυωτάκης διαμόρφωσε μια οντολογική και καλλιτεχνική αντίληψη *διανοικτότητας*: ότι είχε βαρύτητα εδώ για τον μοντέρνο καλλιτέχνη ήταν η απροσποίητη έκθεσή του στις εντάσεις της πραγματικής ζωής και της *παροντικής*, *ενεστωτικής* δύναμης των ωστικών κυμάτων αυτών των εντάσεων. Έτσι, ο ποιητής μπόρεσε να πάει στο βάθος του σύνθετου πλέγματος συνθηκών ζωής της εποχής του, οι οποίες συγκροτούσαν έναν ασφυκτικό κλοιό ετοιμοπαράδοτων ρόλων και ρεπερτορίων λόγου, μαζικής και θεαματικής κατανάλωσης, και να το μορφοποιήσει ποιητικά, αναπτύσσοντας τους όρους μιας ποιητικής τέχνης σε κοινωνική, πολιτική και ηθική εγρήγορση: μιας ποιητικής τέχνης εξακολουθητικά *παρούσας*.

4) Κ. Παλαμάς, *Άπαντα*, τ. 6: *Βωμοί. Τα Παράκαιρα. Τα Δεκατετράστιχα*, (επιμέλεια-σημειώσεις και σχόλια- ευρετήρια: Δημ. Αγγελάτος), Αθήνα, Ίδρυμα Κωστή Παλαμά, 2020, σσ. 634.

Νέα φιλολογική έκδοση των ποιητικών συλλογών του Παλαμά *Βωμοί* (1915), *Τα Παράκαιρα* (1919) *Τα Δεκατετράστιχα* (1919). Η έκδοση βασίζεται στην κριτική επεξεργασία αρχειακού υλικού, χειρογράφων και εκδόσεων των συλλογών οι οποίες έγιναν ζώντος του ποιητή. Στο φιλολογικό του υπόμνημα (σσ. 478-583) ο επιμελητής αναπτύσσει τα εκδοτικά, φιλολογικά και ερμηνευτικά ζητήματα των τριών συλλογών του Παλαμά, και συνθέτει τα ακολουθούντα Ευρετήρια (: Κυρίων Ονομάτων και Πραγμάτων· Τίτλων Ποιημάτων και Σειρών· Πρώτων Στίχων), Χρονολογικούς Πίνακες των Ποιημάτων και Γλωσσάριο (σσ. 585-623).

5) *Λογοτεχνία και ζωγραφική. Προς μια ερμηνεία της διακαλλιτεχνικής (ανα)παράστασης*, Αθήνα, Gutenberg, 2017, σσ. 748.

Από την εποχή της διατύπωσης του Σιμωνίδη του Κείου όπως τη διέσωσε ο Πλούταρχος, ότι η ζωγραφική είναι σιωπηλή ποίηση και η ποίηση ομιλούσα εικόνα

(«Σιμωνίδης τὴν μὲν ζωγραφίαν ποιήσιν σιωπῶσαν προσαγορεύει, τὴν δὲ ποιήσιν ζωγραφίαν λαλοῦσαν»), ποικίλες πρακτικές θεωρητικού και κριτικού λόγου (φιλοσοφικού, αισθητικού, λογοτεχνικού και εικαστικού περιεχομένου), όπως και οι ίδιες οι καλλιτεχνικές πρακτικές της λογοτεχνίας και της ζωγραφικής, σηματοδοτούν *αναφερόμενα* (τον κόσμο της ανθρώπινης εμπειρίας του Χρόνου) και *διεργασίες* καλλιτεχνικής μορφοποίησης, βάσει των οποίων η λογοτεχνία και η ζωγραφική μπορούν να συγκλίνουν και να συνάπτονται. Η παρούσα προσέγγιση είναι στραμμένη στον ορίζοντα της ερμηνευτικής διερεύνησης της παραπάνω –διακαλλιτεχνικής– μορφοποίησης, μέσα από το πρίσμα της εννοιολογικής, αισθητικής και καλλιτεχνικής κατηγορίας της *(ανα)παράστασης*. Επισημαίνονται έτσι εδώ και αναλύονται συστηματικά τέσσερα παραδείγματα με εξακολουθητική μέχρι σήμερα παρουσία και ισχύ μέσα στην ιστορία της Δυτικής πολιτισμικής και καλλιτεχνικής ζωής, καθένα από τα οποία ορίζει συγκεκριμένο πεδίο για τη σύγκλιση και σύναψη λογοτεχνίας και ζωγραφικής: το παράδειγμα της *ομοιότητας*, το παράδειγμα της *μίμησης*, το παράδειγμα του *απόλυτου* και το παράδειγμα της *παροντικότητας*.

6) *Όψεις και εφαρμογές της διαλογικότητας*. Από τον Κ. Γ. Καρυωτάκη στο νεοελληνικό μυθιστόρημα, Αθήνα, Gutenberg, 2015 [1^η: 1993· 1994], σσ. 304.

Πρόκειται για επανέκδοση με ορισμένες προσθήκες και διορθώσεις (διάταξη της ύλης και διατύπωση), δύο βιβλίων [: *Λογόδειπνον. Παραθεματικές πρακτικές στο μυθιστόρημα* (Ν. Καχτίσης-Γ. Πάνου-Αλέξ. Κοτζιάς-Θ. Βαλτινός-Γ. Αριστηνός), Αθήνα, Σμίλη, 1993, και: *Διάλογος και Ετερότητα. Η ποιητική διαμόρφωση του Κ. Γ. Καρυωτάκη*, Αθήνα, Σοκόλης, 1994], που συνδέονται πλέον εδώ ως ως αλληλένδετα μέρη μιας ενιαίας θεώρησης των εξεταζόμενων λογοτεχνικών κειμένων, μέσα από το πρίσμα της επιστημολογίας της *διαλογικότητας* του Μ. Μ. Bakhtin, της διαλογικής δηλαδή σύλληψης της γλώσσας (η γλώσσα ως δράση και επιτέλεση) και της ανθρώπινης συνείδησης (ο εαυτός ως σχέση με την ετερότητα).

7) *Η λογοτεχνία και οι τέχνες της εικόνας. Ζωγραφική και κινηματογράφος*, (επιμ.: Δημ. Αγγελάτος, Ευρ. Γαραντούδης), Αθήνα, Καλλιγράφος, 2013, σσ. 271.

Στο σύμμεικτο αυτό τόμο δημοσιεύονται τα κείμενα των ανακοινώσεων που παρουσιάστηκαν στην επιστημονική ημερίδα *Η λογοτεχνία και οι τέχνες της εικόνας* που πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 8 Οκτωβρίου 2010 στο αμφιθέατρο "Λεωνίδα Ζέρβας" του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και διοργανώθηκε από την Ελληνική Εταιρεία Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών.

8) *Η Άλφα Βήτα του νεοελληνιστή. Οδηγός για το εισαγωγικό μάθημα στην επιστήμη της Νεοελληνικής Φιλολογίας*, Αθήνα, Gutenberg, 2011, σσ. 336.

Ο *Οδηγός* αυτός οργανωμένος σε τέσσερα κεφάλαια, έχει συγκεκριμένο στόχο και σχεδιάστηκε βάσει αυτού: να λειτουργήσει ως υποδομή για την εισαγωγή των νέων φιλολόγων στην επιστήμη της Νεοελληνικής Φιλολογίας μέσα από το συναφές προβλεπόμενο σε πανεπιστημιακά προπτυχιακά προγράμματα φιλολογικών σπουδών, εισαγωγικό μάθημα. Συγκεντρώθηκε ως εκ τούτου σε μια κριτικά και εύληπτα επεξεργασμένη ενότητα εκείνο το απαραίτητο και ικανό υλικό που μπορεί να βοηθήσει πρωτοετείς φοιτητές και φοιτήτριες της Φιλολογίας να εξοικειωθούν με τη

Νεοελληνική Φιλολογία και το επιστημονικό πνεύμα της, να κατακτήσουν γνωστικά τα θεμελιώδη απαιτούμενα για το σκοπό αυτό και να στραφούν επί της ουσίας στη γόνιμη ενασχόληση με τα νεοελληνικά λογοτεχνικά κείμενα. Επισημαίνονται έτσι στα κεφάλαια 1-3 οι ορίζουσες κατευθύνσεις της επιστήμης της Νεοελληνικής Φιλολογίας (έννοιες/όροι, αντικείμενο, μέθοδος) και οι στόχοι της (έγκυρες εκδόσεις των κειμένων της νεοελληνικής λογοτεχνίας από τη μια, ανάλυση και ερμηνεία τους από την άλλη), ενώ το τέταρτο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στα αρμόδια εργαλεία δουλειάς που διαθέτει η επιστήμη, για να επιτύχει τους στόχους αυτούς.

9) *Το έργο του Διονυσίου Σολωμού και ο κόσμος των λογοτεχνικών ειδών*, Αθήνα, Gutenberg, 2009, σσ. 539.

Η μονογραφία εντάσσεται μαζί με τις δύο επόμενες (αριθμ. 3 και 4) στο πλαίσιο ερευνητικού σχεδιασμού αφιερωμένου στην ερμηνευτική προσέγγιση του αισθητικού ζητήματος της *αναπαράστασης* και των λογοτεχνικών παραμέτρων της, στο νεοελληνικό 19^ο αιώνα, με κατευθυντήριους ιστορικο-πολιτισμικούς άξονες την Αθήνα και τα Επτάνησα. Η *αναπαράσταση* εννοημένη ως διαδικασία καλλιτεχνικού/λογοτεχνικού μετασχηματισμού της πραγματικότητας, μελετάται στο πλαίσιο του παραπάνω ερευνητικού σχεδίου, σε δύο αντιστικτικές εκδοχές της με ιδιαίτερη βαρύτητα για το νεοελληνικό 19^ο αιώνα, την *αληθοφάνεια* και τη *φαντασία*, θεωρημένες στα συμφραζόμενα καθοριστικών πνευματικών, αισθητικών και ευρύτερα καλλιτεχνικών ρευμάτων όπως ο Νεοκλασικισμός και ο Ρομαντισμός αντίστοιχα. Το σολωμικό έργο προσεγγίζεται εδώ με βάση τις αισθητικές και ποιητολογικές συντεταγμένες του, γόνιμα τροφοδοτημένες αφενός από τη λογοτεχνική παράδοση της Κρήτης και του δημοτικού τραγουδιού, αφετέρου από τα ρεύματα του Ιταλικού Νεοκλασικισμού και του Γερμανικού Ρομαντισμού (μαζί, εννοείται, με τις πνευματικές, καλλιτεχνικές και φιλοσοφικές κατακτήσεις που τα υποστηλώνουν), και προσανατολισμένες συνδυαστικά στους απαιτητικούς όρους υλοποίησης ενός πρωτόφαντου για την εποχή συνθετικού υπερ-ειδολογικού ποιητικού εγχειρήματος. Ό,τι επιδιώκεται εδώ, είναι η ερμηνεία του προωθημένου χαρακτήρα του ποιητικού έργου του Σολωμού και η ανάδειξη της ριζικής διαφοράς του από τον κανόνα της *αληθοφάνειας*, ο οποίος δεσπάζει στο εθνικό κέντρο (βλ. παρακάτω: αριθμ. 3 και 4) και επιβάλλει την καλλιτεχνική/λογοτεχνική απόδοση του ιδανικού, με άξονα την αναπαραστατική διαφάνεια μιας πεπονημένης εκδοχής του πραγματικού κόσμου.

10) *«Πραγματικότητας» και «Ιδανικών»»: ο Άγγελος Βλάχος και ο αισθητικός κανόνας της αληθοφάνειας (1857-1901). Λογοτεχνία και θεωρία της λογοτεχνίας στο β' ήμισυ του 19^{ου} αιώνα*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2003, σσ. 236.

Η μονογραφία αποτελεί συνέχεια προηγούμενης (βλ. παρακάτω: αριθμ. 2), αφιερωμένης στην ερμηνεία των όρων υποδοχής του ώριμου κυρίως έργου του Σολωμού στο αθηναϊκό κέντρο -από την έκδοση των *Ευρισκομένων* (1859) μέχρι την περίοδο του μεσοπολέμου-, που διαμορφώνονται βάσει του δεσπίζοντος στο β' ήμισυ του 19ου αιώνα αισθητικού και καλλιτεχνικού κανόνα της *αληθοφάνειας*. Η συνταγματική εκεί διερεύνηση του ζητήματος μετατίθεται εδώ σε παραδειγματικό επίπεδο, στο εσωτερικό της αθηναϊκής πνευματικής και λογοτεχνικής σκηνής, με άξονα αναφοράς το έργο του Άγγελου Βλάχου (1838-1920). Το λογοτεχνικό και το κριτικό-θεωρητικό έργο του Βλάχου άρρηκτα δεμένο με τις απαιτήσεις της

αληθοφάνειας, προσφέρεται κατεξοχήν για να κατανοήσει κανείς τη συναρμογή των στοιχείων της, αφού ο Βλάχος πέρασε από το ρομαντικό πνεύμα και το βυρωνισμό, στην αντίπερα όχθη, ακολουθώντας κατευθύνσεις που σταδιακά, από το 1860 και μετά, τον οδήγησαν σε μια ώριμη εννόησή της, θεματοποιημένη το 1871 στον «Πρόλογο» των *Κωμωδιών* του. Η διαδρομή του Βλάχου οριοθετεί το ευρύ φάσμα των διακλαδώσεων της *αληθοφάνειας* κατά το β' ήμισυ του 19ου αιώνα στο πεδίο των μετα-ρομαντικών αντιλήψεων περί λογοτεχνίας. Η μελέτη του έργου του Βλάχου και της εννοιολογικής υποδομής του, της *αληθοφάνειας*, οι καθοριστικοί και συμπληρωματικοί πόλοι της οποίας είναι η *πραγματικότητα* και το *ιδανικόν*, διευρύνεται σε συγκριτολογικό επίπεδο, καθώς εξετάζεται η διαπλοκή του έργου αυτού με τις εισηγητικές εκθέσεις των πανεπιστημιακών κριτών των Ποιητικών Διαγωνισμών του Πανεπιστημίου Αθηνών, με την ποίηση και κυρίως τη δραματογραφία-κωμωδιογραφία της περιόδου 1858-1875, με το θεωρητικό-κριτικό έργο του βασικού, άλλοτε εμφανούς και άλλοτε αφανούς, "αντιπάλου" του, Εμμ. Ροΐδη, με την ποίηση, τέλος, και την πεζογραφία της (λεγόμενης) γενιάς του 1880.

11) «ήχος λεπτός...[...] γλυκύτατο[ς], ανεκδιήγητο[ς]...». Η «τύχη» του σολωμικού έργου και η εξακολουθητική αμηχανία της κριτικής (1859-1929), Αθήνα, Πατάκης, 2000, σσ. 265.

Από την εποχή που δημοσιεύτηκαν τα σολωμικά *Ευρισκόμενα* (1859) με επιμέλεια του Ιάκ. Πολυλά μέχρι και τα χρόνια του Μεσοπολέμου, το έργο του Διον. Σολωμού της ώριμης περιόδου παρέμεινε ένα ερωτηματικό για την αθηναϊκή κριτική, προκαλώντας αξεπέραστη αμηχανία: οι υπερθετικές κρίσεις για τον Σολωμό από την εποχή του Παλαμά κυρίως και μετά, άφηναν επί της ουσίας ασχολίαστα τα συνθετικά, υπερ-ειδολογικού χαρακτήρα, έργα του ποιητή, και κατά μείζονα λόγο τους *Ελεύθερους Πολιορκημένους*. Τα έργα αυτά από τον *Λάμπρο* μέχρι τον *Πόρφυρα* συγκρούονταν με τον εδραιωμένο από το μέσον του 19^{ου} αιώνα στην Αθήνα, αισθητικό και καλλιτεχνικό κανόνα της *αληθοφάνειας*, που με επιμέρους τροποποιήσεις κυριάρχησε για πολλά χρόνια στη νεοελληνική λογοτεχνική και ευρύτερα καλλιτεχνική σκηνή. Το ενδιαφέρον της συνταγματικά οργανωμένης μονογραφίας (βλ. παραπάνω: αριθ. 3) στρέφεται ακριβώς στην ερμηνευτική διερεύνηση των όρων εκείνων, σύμφωνα με τους οποίους τα ώριμα συνθετικά έργα του Σολωμού ουσιαστικά απορρίφθηκαν, αφενός επειδή θεωρήθηκαν είτε "αποσπασματικά" είτε "ανισόρροπα" ως προς την απαιτούμενη στο αθηναϊκό κέντρο, αρμονία μεταξύ φαντασίας και σκέψης, μορφής και περιεχομένου (αφού όπως τονίζοταν ο ποιητής δεν "τιθάσευσε" τη φαντασία του ή δεν "κατέκτησε" τη γλώσσα), αφετέρου επειδή "είχαν χάσει" την επαφή τους με την πραγματική ζωή.

12) *Το αφανές ποίημα του Διονύσιου Σολωμού: η «Γυναίκα της Ζάκυθος»*, Αθήνα, Βιβλιόραμα, 1999, σσ. 255.

Η *Γυναίκα της Ζάκυθος* (1826-1833), ένα ιδιότυπο λόγω της ρυθμικής του οργάνωσης, ποιητικό έργο, αποτελεί σημαντικό κόμβο στη διαμόρφωση της ώριμης ποιητικής τέχνης του Διον. Σολωμού και την κατάκτηση του *μεικτού τρόπου* («*modo misto*») -όπως έχει θεματοποιηθεί από τον ίδιο τον ποιητή-, του συνδυασμού δηλαδή των ποιητικών και καλλιτεχνικών προδιαγραφών του (Ιταλικού) Νεοκλασικισμού και του (Γερμανικού) Ρομαντισμού. Η διερεύνηση της ρυθμικής οργάνωσης των στίχων του ποιήματος βρίσκεται στο κέντρο ενδιαφέροντος της μελέτης που αποτελεί συμπτυκνωμένη μορφή της διδακτορικής διατριβής του συγγραφέα, γραμμένης στα

γαλλικά (1987). Η ρυθμική οργάνωση που στηρίζεται στη διαπλοκή γραμματικο-συντακτικών(σχήματα παραλληλισμών) και τονικών (τελικός τόνος των στίχων) δεδομένων, μελετάται εδώ και σε συνδυασμό με την αφηγηματική δομή και τη θεματική του έργου. Ο Σολωμός στη *Γυναίκα της Ζάκυθος* αξιοποίησε δυνατότητες που του προσέφερε ο πεζόμορφος τύπος στίχου των ποιητικών βιβλίων της *Βίβλου* και της *Υπερκάλυψης* του U. Foscolo, στην προσπάθειά του να βρει τον κατάλληλο στίχο για τα συνθετικά, υπερ-ειδολογικά, ποιητικά έργα της ώριμης περιόδου δημιουργίας του. Στην αφετηρία των έργων αυτών, μαζί με τον *Λάμπρο* από το 1826 και μετά, η *Γυναίκα της Ζάκυθος* έδειχνε τον τρόπο, με τον οποίο ο ποιητής συντόνιζε τον αφηγηματικό χαρακτήρα με τις απαιτήσεις του κάθε φορά τύπου στίχου, στην κατεύθυνση του *μεικτού τρόπου*.

13) P. Brunel, Cl. Pichois, A.-M. Rousseau, *Τι είναι συγκριτική γραμματολογία* (1983) (πρόλ.-μετφρ. επιμ.: Δημ. Αγγελάτος), Αθήνα, Πατάκης, 1998, σσ. 271.

Η μετάφραση του έργου των Brunel-Pichois-Rousseau επιδιώκει να καλύψει ένα κενό που είχε παρατηρηθεί προ πολλού στις συγκριτολογικές πανεπιστημιακές σπουδές στον ελληνόφωνο χώρο, και συγκεκριμένα στην έλλειψη εισαγωγικών έργων για το αντικείμενο και τις μεθόδους της Συγκριτικής Γραμματολογίας, τα οποία θα ικανοποιούσαν απαιτήσεις προπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών αλλά και θα συγκροτούσαν στέρεες βάσεις για τους μελλοντικούς ερευνητές. Στον πρόλογο του μεταφραστή με τίτλο «Ο τελωνειακός ή ο διπλωμάτης; Ρόλοι για τη συγκριτική γραμματολογία/φιλολογία του σήμερα» (σελ. 11-20), προβάλλεται η αντίληψη για μια μεθοδολογική διεύρυνση στις συγκριτολογικές σπουδές, βασισμένη στη συνδυαστική χρήση εργαλείων από τη θεωρία και την ιστορία της λογοτεχνίας. Η συνδυαστική αυτή μέθοδος θεωρίας και ιστορίας, εξηγητικών δηλαδή σχημάτων περί λογοτεχνικών κειμένων και απογραφών λογοτεχνικών κειμένων αντίστοιχα, οδηγείται στην περιοχή της κριτικής και της ερμηνείας της λογοτεχνίας, όπου ακριβώς ο θεωρητικός και ο ιστορικός της λογοτεχνίας αποδεσμεύονται από την ενδογενή λογική της προσέγγισής τους. Οι απογραφές και τα εξηγητικά σχήματα τροφοδοτούνται έτσι από μια τέχνη του *αναγιγνώσκειν* και μια τέχνη του *κατανοείν* ως μορφές αντίστασης στη μονομέρεια της απροβλημάτιστης ιστορίας και της ανιστόρητης θεωρίας.

14) Η “φωνή” της μνήμης. Δοκίμιο για τα λογοτεχνικά είδη, Αθήνα, Λιβάνης, 1997, σσ. 281.

Το ζήτημα των λογοτεχνικών ειδών (: συγκεκριμένα εν ιστορία μορφώματα ή γενικότερες θεωρητικές κατηγορίες· κλειστές ομάδες κειμένων που διέπονται από σχέσεις αλληλοαποκλεισμού ή τροποποιήσιμες ενότητες στα εκάστοτε ιστορικο-πολιτισμικά συμφραζόμενα· κειμενικά ή/και επικοινωνιακά κριτήρια για την περιγραφή, ανάλυση και ερμηνεία τους) δεν έπαψε να αποτελεί κεντρικό ζητούμενο κάθε θεωρίας περί λογοτεχνίας και σταθερό άξονα αναφοράς για τις λογοτεχνικές σπουδές στον 20ό αιώνα. Η έννοια του *είδους* ποικίλει ανάλογα με τα κριτήρια ανάλυσης και ερμηνείας των λογοτεχνικών κειμένων, και έχει πάντα *κριτικό*, δηλαδή ιστορικό περιεχόμενο, αφού σε κάθε εποχή εκφράζονται διαμέσου αυτών συγκεκριμένες προθέσεις για παρεμβάσεις στον εκάστοτε λογοτεχνικό κανόνα. Η μελέτη που στηρίζεται στο μεθοδολογικό συνδυασμό θεωρίας και ιστορίας της λογοτεχνίας, κινείται σε δύο επίπεδα, το πρώτο από τα οποία συνδέεται με το αντιστικτικό ζεύγος των εννοιών *καθαρότητα-μείζη*, έτσι όπως συστηματοποιούνται

στο *Περί Ποιητικής* του Αριστοτέλη και στο θεωρητικό έργο των Γερμανών Ρομαντικών αντίστοιχα: το δεύτερο επίπεδο αφορά στη *διαλογική* προοπτική των ειδών και στη διαμεσολαβητική λειτουργία της *μνήμης* σύμφωνα με τις επί του ζητήματος απόψεις του Μ. Μ. Bakhtin. Οι τρεις αυτές έννοιες, *καθαρότητα*, *μείζη* και *διάλογος* εξετάζονται εδώ και στην πράξη, στο πεδίο δηλαδή της νεοελληνικής λογοτεχνίας του 19^{ου} αιώνα, με κεντρικά σημεία αναφοράς τις περί μυθιστορήματος απόψεις του Αδαμ. Κοραή (1804) και το έργο του Διον Σολωμού με το *μεικτό τρόπο* του.

15) *Διάλογος και Ετερότητα. Η ποιητική διαμόρφωση του Κ. Γ. Καρυωτάκη*, Αθήνα, Σοκόλης, 1994, σσ. 110.

Στόχος της μελέτης είναι να διερευνήσει και να ερμηνεύσει την ποιητική διαμόρφωση του Κ. Γ. Καρυωτάκη (1919 και εξής), λαμβάνοντας υπόψη τις θεωρητικές και κριτικές επιστημονικές του Μ. Μ. Bakhtin για την έννοια του *διαλόγου*: τη διαλογική προοπτική αυτής της ποιητικής διαμόρφωσης υποδεικνύει το ίδιο το καρυωτακικό έργο μέσα από την αντιπαράθεση του ποιητή αφενός με τον Κ. Παλαμά και τις περί ποιήσεως απόψεις του, αφετέρου με τη νεορομαντική έξαρση των ποιητών του μεσοπολέμου. Ο Καρυωτάκης από τη συλλογή *Νηπενθή* (1921) και μετά στοιχειοθετεί μια ποιητική τέχνη και εκφράζει μια ποιητική σοφία άλλου τύπου σε σύγκριση με τα ποιητικά συμφραζόμενα της εποχής του: ο ποιητής δεν μπορεί πλέον να είναι ο Ήρωας, ο κάτοχος της θεόπνευστης γνώσης που την αποκαλύπτει στο ανώνυμο κοινό, οδηγώντας το στα υψηλά ιδεώδη, ενώ η ποίηση ορίζεται ως ένας ατελεύτητος *διάλογος* λέξεων μέσα στην πολυδύναμη κοινωνική πραγματικότητα. Η ποίηση χρειαζόταν κατά την αντίληψη του Καρυωτάκη να προσγειωθεί στο ζωντανό κοινωνικό περιβάλλον της, το μεγαλείο ή/και τη χυδαιότητά του, να το κοιτάξει κατάματα και να αναμετρηθεί *διαλογικά* μ' αυτό έχοντας ως στόχο αφενός την αναζήτηση του πραγματικού ανθρώπινου προσώπου μέσα από τις αντιφάσεις και τις παλινδρομήσεις του, αφετέρου τη διαμόρφωση όρων ικανών για την ποιητική απόδοση αυτού του προσώπου.

16) *Λογόδειπνον. Παραθεματικές πρακτικές στο μυθιστόρημα (Ν. Καχτίσης-Γ. Πάνου-Αλέξ. Κοτζιάς-Θ. Βαλτινός-Γ. Αριστηνός)*, Αθήνα, Σμίλη, 1993, σσ. 127.

Η μελέτη αφορά στο κατ' εξοχήν σύμφωνα με την αντίληψη του Μ. Μ. Bakhtin χαρακτηριστικού του μυθιστορήματος, στην *πολυφωνική* του δηλαδή οργάνωση, και εξειδικεύεται σε μια όψη αυτής, που είναι τα παραθέματα. Διερευνάται έτσι η μετασχηματιστική λειτουργία των παραθεμάτων στα εκάστοτε νέα συμφραζόμενά τους, καθώς η "μετατόπιση" ξένου κειμενικού υλικού στο εσωτερικό του μυθιστορήματος δημιουργεί ευρύ πεδίο *διαλογικών* σχέσεων. Ο νέος αξιολογικός προσανατολισμός του χρησιμοποιούμενου υλικού που αναδεικνύει έτσι και υπογραμμίζει την ετερογλωσσική πραγματικότητα του μυθιστορήματος, εξετάζεται εδώ στο πεδίο της σύγχρονης νεοελληνικής μυθιστοριογραφίας, με άξονα αναφοράς πέντε μυθιστορήματα των Νίκ. Καχτίση, Αλέξ. Κοτζιά, Θ. Βαλτινού, Γ. Πάνου και Γιώργ. Αριστηνού.

Κατάλογοι: Αρχεία

- 1) *Αρχείο Π. Κοδρικά. Κατάλογος* (σε συνεργασία με την Αικατερίνη Κουμαριανού), [Ανάτυπο:] *Τετράδια Εργασίας* 11, Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, Αθήνα, 1987, σσ. 150.
- 2) «Αρχείο Ανδρέα Χ. Λόντου (1811-1881)», *Τετράδια Εργασίας* 8 (1986), Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, 39-77.

Σύμμεικτα: Μελέτες-Λήμματα-Πρόλογοι-Εισαγωγές-Σημειώματα

- 1) «Παναγ. Κοδρικάς»: *Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό της Εκπαιδευτικής Ελληνικής Εγκυκλοπαιδείας*, Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1987, 411-412.
- 2) «Πέραν της «μονήρους λέξεως»: η θεωρητική προοπτική του συνδυασμού της Ιστορίας (της λογοτεχνίας) και της Ποιητικής στη μελέτη των λογοτεχνικών ειδών»: *Μοντέρνο-Μεταμοντέρνο* [=Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου], Αθήνα, Σμίλη, 1988, 173-178.
- 3) «Πέραν των "ειδολογικών" διακρίσεων (ποίησης-πεζογραφίας και άλλων συναφών): ή πως το κάθε κείμενο δημιουργεί το είδος του»: *Πρακτικά Ογδοου Συμποσίου Ποίησης: Ποίηση και πεζογραφία*, (επιμ.: Σωκρ. Λ. Σκαρτσής), Πάτρα, Αχαϊκές Εκδόσεις, 1990, 323-331.
- 4) «Τρόπος («Μοδο») ή Είδος; Ερμηνευτική προσέγγιση του προβλήματος των λογοτεχνικών ειδών στο έργο του Δ. Σολωμού»: *Πρακτικά Δέκατου Συμποσίου Ποίησης: Διονύσιος Σολωμός*, (επιμ.: Σωκρ. Λ. Σκαρτσής), Πάτρα, Αχαϊκές Εκδόσεις, 1992, 28-43.
- 5) «Σπανός: Το αντεστραμμένο τυπικό και ο αναποδογυρισμένος κόσμος της παρωδίας. Ερμηνευτική προσέγγιση»: *Βυζαντινά Μελέται* 4 [=Πρακτικά Γ' Διεθνούς Επιστημονικού Βυζαντινού Συνεδρίου], Αθήνα, 1992, 677-691.
- 6) «Réa Galanaki (née en 1947)»: *Lettres Européennes. Histoire de la littérature européenne*, (επιμ.: D' A. Benoit-Dusausoy, G.Fontaine), Παρίσι, Hachette, 1992, 992-993.
- 7) «Ο Φόρος στη Ζάκυνθο: η διασάλευση του "κέντρου" και των χωρικών-πολιτισμικών οριοθετήσεων»: *Οι Οικισμοί της Ζακύνθου από την αρχαιότητα μέχρι το 1953* [=Πρακτικά Α' Διεθνούς Συνεδρίου της Εταιρείας Ζακυνθιακών Σπουδών], Αθήνα, Εταιρεία Ζακυνθιακών Σπουδών, 1993, 247-254.
- 8) «*Disjecta membra*: το πολυφωνικό μυθιστόρημα. M. Shelley, *Frankenstein* (1818/1831)-Νίκ. Καχίτισης, *Ο Ήρωας της Γάνδης* (1976)»: *Πρακτικά Α' Διεθνούς Συνεδρίου Συγκριτικής Γραμματολογίας: Σχέσεις της ελληνικής με τις ξένες λογοτεχνίες*, Αθήνα, Δόμος, 1995, 449-460.

- 9) «Τα "ψάρια της φρίκης" και η εικαστική ποιητική του Μίλτου Σαχτούρη»: *Ιχθύς. Πνευματικό και καλλιτεχνικό σύμβολο στην ελληνική παράδοση. Πρακτικά Συμποσίου Μετσόβου*, Μέτσοβο-Αθήνα-Λευκωσία, 1995, 82-85.
- 10) «Ειδολογικά προβλήματα του verset και ζητήματα ρυθμικής οργάνωσης»: *Η ελευθέρωση των μορφών. Η ελληνική ποίηση από τον έμμετρο στον ελεύθερο στίχο (1880-1940)* [=Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου για την ελληνική ποίηση] (επιμ.: Νάσ. Βαγενάς), Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1996, 71-81.
- 11) «Η αληθοφάνεια και το γέλιο στον 15ο αιώνα. Μια ερμηνευτική προσέγγιση της "κωμωδίας" του Καταβλαττά»: *Prosa y verso en Griego Medieval. Rapports of the International Congress «Neograeca Medii Aevii III»*, (επιμ.: J.M. Egea, J. Alonso), Άμστερνταμ, Adolf Hakkert, 1996, 41-57.
- 12) «Διακειμενικές σχέσεις και διαπλοκές: η ημιαπορροφητική ρητορική της (νεότερης) πεζογραφίας: *Η Ζωή των Σημείων. Τρίτο Πανελλήνιο Συνέδριο Σημειωτικής*, (επιμ.: Ερατ. Γ. Καψωμένος, Γρηγ. Π. Πασχαλίδης), Θεσσαλονίκη, Παρατηρητής, 1996, 369-379.
- 13) «Ο Σεφέρης και το μυθιστορηματικό είδος: προς μια ιστορική ποιητική του ημερολογίου»: *Γιώργος Σεφέρης. Φιλολογικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις. Δοκίμια εις μνήμην Γ.Π. Σαββίδη. Β' Συμπόσιο Γ. Σεφέρη*, (επιμ.: Μ. Πιερής), Αθήνα, Πατάκης, 1997, 149-164.
- 14) «Η "χρυσή βαθμίδα", ο ερασιτέχνης ποιητής και ο Σολωμός. Ο Πολυλάς σονετογράφος»: *Πρακτικά Συνεδρίου για τον Ιάκωβο Πολυλά, Πόρφυρας* 84-85 (Ιαν.-Μάρτ. 1998) 387-399.
- 15) «Η "ανώνυμη" τέχνη του ευρετή και η αμηχανία της "υποδοχής" της: όψεις της ποιητικής του Καρυωτάκη»: *Επιστημονικό Συμπόσιο. Καρυωτάκης και Καρυωτακισμός*, Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, 1998, 15-26.
- 16) «Ο τελωνειακός ή ο διπλωμάτης; Ρόλοι για τη συγκριτική γραμματολογία/φιλολογία του σήμερα» [=Πρόλογος]: P. Brunel, Cl. Pichois, A.-M. Rousseau, *Τί είναι η συγκριτική γραμματολογία;*, (1983) (πρόλ.-μετφρ. επιμ.: Δημ. Αγγελάτος), Αθήνα, Πατάκης, 1998, 11-20.
- 17) «Ειδολογικά ζητήματα στο έργο του Σολωμού: Η περίπτωση του δραματικού μονολόγου»: *Μνήμη Ελένης Τσαντσάνογλου. Εκδοτικά και Ερμηνευτικά Ζητήματα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Πρακτικά της Ζ' Επιστημονικής Συνάντησης*, (επιμ.: Χαρ. Λ. Καραόγλου), Θεσσαλονίκη, 1998, 231-241.
- 18) «Η λογοτεχνία στα Επτάνησα: τέλος 17^{ου}-πρώτες δεκαετίες 20ού αιώνα»: *Ελλάς. Η Ιστορία και ο Πολιτισμός του Ελληνικού Έθνους από τις απαρχές μέχρι σήμερα*, τ.Β', Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος, 1998, 533-536.
- 19) «Νεοελληνική κριτική: συγκριτική φιλολογία, θεωρία λογοτεχνίας»: *Ελλάς. Η Ιστορία και ο Πολιτισμός του Ελληνικού Έθνους από τις απαρχές μέχρι σήμερα*, τ.Β', Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος, 1998, 559-560.

- 20) «Ειδολογικές "αποσκιρτήσεις" ή η αφερεγγυότητα ενός "πεζογραφήματος": Ο στίχος και ο ρυθμός του στη *Γυναίκα της Ζάκυθος* του Δ. Σολωμού» (1989): *Εισαγωγή στην ποίηση του Σολωμού. Επιλογή κριτικών κειμένων*, (επιμ.: Γιώργ. Κεχαγιόγλου), Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1999, 343-354.
- 21) «Η ευρωπαϊκή εμβέλεια του ώριμου έργου του Δ. Σολωμού»: *Ο ελληνικός κόσμος ανάμεσα στην Ανατολή και τη Δύση 1453-1981*, τ.Α', (επιμ.: Αστ. Αργυρίου, Κ. Α. Δημάδης, Αναστασία-Δανάη Λαζαρίδου), Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 1999, 67-74.
- 22) «"Ove barbaro giunsi e tal non sono". Ερμηνευτικές παρατηρήσεις (με αφορμή το «La Navicella greca») για τις προϋποθέσεις του ώριμου συνθετικού έργου του Δ. Σολωμού»: *Ο Σολωμός και η ευρωπαϊκή παιδεία* [=Πρακτικά Συνεδρίου], *Πόρφυρας* 95-96 (Ιούλ.-Σεπτ. 2000), 359-366.
- 23) «Η "δύσκολη" τύχη του έργου του Σολωμού μετά τα *Ευρισκόμενα* (1859): το ζήτημα της γλώσσας»: *Ελληνικές σπουδές στο μεταίχμιο των αιώνων/Hellenic Studies on the Verge of Centuries* [=Πρακτικά Συνεδρίου], *Phasis. Greek and Roman Studies* 2-3 (2000) 21-35.
- 24) «Le dialogue conflictuel de la mémoire générique et la distance: *La Femme de Zante* de D. Solomos»: *Ταυτότητα και Ετερότητα στη λογοτεχνία, 18ος-20ός αι. Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου- Ελληνική Εταιρεία Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας/ Identity and Alterity in Literature, 18th-20th c. Proceedings of the Second International Congress. The Greek General and Comparative Literature Association*, τ.Β': *Μύθοι, Γένη, Θέματα/Myths, Genres, Themes*, (επιμ.: Ζ. Ι. Σιαφλέκης, Ράνια Πολυκανδριώτη), Αθήνα, Δόμος, 2000, 167-175.
- 25) «Μύρης· Αλεξάνδρεια του 340 Μ.Χ.». Ερμηνευτική πρόταση για την (καβαφική) διπλότητα του έρωτα»: *Η ποίηση του κράματος. Μοντερνισμός και διαπολιτισμικότητα στο έργο του Καβάφη* [=Πρακτικά Συνεδρίου], (επιμ.: Μ. Πιερής), Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2000, 95-102.
- 26) «Foreword. For a New Approach to the Postwar Modern Greek Literature»: Evi Voyiatzaki, *The Body in the Text. James Joyce's Ulysses and the Modern Greek Novel*, Maryland, Lexington Books, 2002, xii-xv.
- 27) «Το τραγικό και το «μυθιστόρημα του Κυπριακού Αγώνα»: η ποιητική της *Χάλκινης Εποχής* του Ρ. Ρούφου»: *Η εικόνα της Κύπρου (1878-1960) στη λογοτεχνία: Κυπριακά*, τ.Δ', Αθήνα, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2002, 119-134.
- 28) «Ο νεοελληνικός πολιτισμικός και λογοτεχνικός ιστός (από το μεσαιωνικό έπος στην κρητική λογοτεχνία της ακμής και τον Δ. Σολωμό): το έργο του Στυλιανού Αλεξίου»: *Τελετή Αναγόρευσης του Στυλιανού Αλεξίου σε Επίτιμο Διδάκτορα*, Λευκωσία, Πανεπιστήμιο Κύπρου, 2002, 9-25.
- 29) «Η σοφία του θεάτρου, σοφία της λογοτεχνίας: όψεις του έργου του Ιάκωβου Καμπανέλλη»: *Τελετή Αναγόρευσης του Ιάκωβου Καμπανέλλη σε Επίτιμο Διδάκτορα*, Λευκωσία, Πανεπιστήμιο Κύπρου, 2002, 9-25.

- 30) «Η κριτική και η θεωρία της λογοτεχνίας στην Ελλάδα του 19ου αιώνα: η ζωγραφική και η φωτογραφία»: *Greek Research in Australia. Proceedings of the Bicennial Conference of Greek Studies*, (επιμ.: Elizabeth Close, M. Tsianikas, G. Frazis), Αδελαΐδα, The Flinders University of South Australia/Department of Languages-Modern Greek, 2003, 233-272.
- 31) «Ο Σολωμός του Σεφέρη: η παρατεινόμενη αμηχανία απέναντι στο σολωμικό έργο»: *Διεθνές Συμπόσιο Διονυσίου Σολωμού (1798-1857). Πρακτικά*, Αθήνα, Έκδοση Συλλόγου «Οι Φίλοι του Μουσείου Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων», 2003, 17-27.
- 32) «Préface»: Theocharoula Niftanidou, *Georges Perec et Nicos-Gabriel Pentzikis: Une poétique du minimal*, Παρίσι, L'Harmattan, 2004, 9-11.
- 33) «Η λογοτεχνία των Επτανήσων και το εθνικό κέντρο (β' ήμισυ 19ου αι.). Οι σύνθετες όψεις μιας "ημι-απορροφητικής" διαπλοκής: το παράδειγμα της κριτικής»: *Πρακτικά. Ζ' Πανιώνιο Συνέδριο, τ.Α': Ζητήματα πολιτισμικής ιστορίας*, Αθήνα, 2004, 305-323.
- 34) «"μαζί –Θεός να με φυλάξει!-βιργυλιακός και ζολαδικός": Ο Παλαμάς για τον Δάντη», *Νέα Εστία* 1771 (Οκτώβριος 2004) [=Πρακτικά Εισηγήσεων στον Ε' Κύκλο Συζητήσεων για τη ζωή και το έργο του Κ. Παλαμά], 409-426.
- 35) «Ο Σεφέρης μεταξύ μυθιστορήματος και ημερολογίου»: *Φιλόπατρις. Αφιέρωμα στον Αλέξη-Eudald Sola/Tomo en honor a Alexis-Eudald Sola*, (επιμ.: M. Morfakidis), Γρανάδα, 2004, 327-336.
- 36) «Ο Σικελιανός και ο υπερρεαλισμός: για μια κριτική διερεύνηση της σχέσης ποιητικών προγόνων και επιγόνων»: *Greek Research in Australia. Proceedings of the Fifth Biennial Conference of Greek Studies*, (επιμ.: Elisabeth Close, M. Tsianikas, G. Frazis), Αδελαΐδα, The Flinders University of South Australia/ Department of Languages-Modern Greek, 2005, 531-548.
- 37) «"Το άκρον άωτον της επιτεχνήσεως του ύφους" και η «ορχήστρα των λογοτεχνικών ειδών»: το διαλογικό Ταξίδι του Ψυχάρη»: *Ο Ψυχάρης και η εποχή του. Ζητήματα γλώσσας, λογοτεχνίας και πολιτισμού. Πρακτικά ΙΑ' Επιστημονικής Συνάντησης Τομέα ΜΝΕΣ*, (επιμ.: Γεωργία Φαρίνου-Μαλαματάρη), Θεσσαλονίκη, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών/Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 2005, 153-165.
- 38) «Δαντικά τρίστιχα «λυρικοσατυρικής χροιάς», «στοχαστικές γενικότητες και υπονοητικές εικόνες»: η σάτιρα και η λειτουργία της στα Σατυρικά Γυμνάσματα του Κ. Παλαμά»: *Κωστής Παλαμάς. Εξήντα χρόνια από το θάνατό του (1943-2003). Β' Διεθνές Συνέδριο. Γραμματολογικά- Εκδοτικά- Κριτικά- Ερμηνευτικά ζητήματα. Πρακτικά, τ.Β', Αθήνα, Ίδρυμα Κωστή Παλαμά, 2006, 853-888.*
- 39) «Πλησίασι[ς] του φυσικού και «αριθμητική συμμετρία»: ένα θεωρητικό πλαίσιο για την τέχνη και τη λογοτεχνία στο β' ήμισυ του 19ου αιώνα»: *Ο Ελληνισμός στον 19ο αιώνα. Ιδεολογικές και αισθητικές αναζητήσεις* [=Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου],

(επιμ.: Π. Βουτουρής, Γιώργ. Γιωργής), Αθήνα, Καστανιώτης, 2006, 160-206.

40) «Εν είδει Εισαγωγής»: *Επιστημονικό Συμπόσιο «Ρήγας Βελεστινλής: 200 χρόνια από το θάνατό του. Προσεγγίσεις στο έργο και τις επιδράσεις του*, Λευκωσία, Συμβούλιο Απόδημου Ελληνισμού-Περιφέρεια Ευρώπης, 2006, 21-24.

41) «Ο ίσκιος του ενδεχόμενου στο αφηγηματικό σύμπαν του Γ. Βιζυηνού»: *Greek Research in Australia. Proceedings of the Biennial International Conference of Greek Studies*, (επιμ.: Elisabeth Close, M. Tsianikas, G. Frazis), Αδελαΐδα, The Flinders University of South Australia/Department of Languages-Modern Greek, 2007, 475-484.

42) «Από το κείμενο στο έργο. Όψεις του μεθοδολογικού συνδυασμού ιστορίας και θεωρίας της λογοτεχνίας. Η περίπτωση του *Απόκοπου*»: *Με τους τρόπους του Ντίνου Γεωργούδη. Αντιδωρήματα παλαιών μαθητών*, Αθήνα, Εκδόσεις Κοροντζή, 2007, 15-28.

43) «Εμμ. Ροΐδης», «Γ. Μ. Βιζυηνός», «Επ. Χ. Γονατάς», «Δημ. Νόλλας», «Ρέα Γαλανάκη», «Μαρία Ευσταθιάδη», «Σωτ. Δημητρίου»: *Νάρκισσος και Ιανός. Η νεωτερική πεζογραφία στην Ελλάδα*, (επιμ.: Γιώργ. Αριστηνός), Αθήνα, Εκδόσεις Μεσόγειος, 2007, 75-83, 85-93, 305-309, 405-409, 457-461, 485-489 και 531-535 αντίστοιχα.

44) «Η θεωρία της λογοτεχνίας: ο λόγος για τη μέθοδο, τα κριτήρια, τους κανόνες και την αλήθεια»: *Θεωρία, Λογοτεχνία, Αριστερά*, (επιμ.: Κ. Βούλγαρης), Αθήνα, Το Πέρασμα, 2008, 189-193.

45) «Η συμβολή της θεωρίας των λογοτεχνικών ειδών στη διδασκαλία της λογοτεχνίας στη δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση»: *Η διδασκαλία της λογοτεχνίας. Ιστορική και συγχρονική προοπτική* [=Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου], (επιμ.: Χαρούλα Μ. Νιφτανίδου· πρόλ.: Ι. Γ. Δελλής), Πάτρα, Περὶ Τεχνών, 2008, 83-87.

46) «Εντός και εκτός της αληθοφάνειας: η θεωρία και η κριτική του διηγήματος στο β' ήμισυ του 19ου αιώνα»: *Το διήγημα στην ελληνική και στις ξένες λογοτεχνίες. Θεωρία-Γραφή-Πρόσληψη* [=Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρείας Γενικής και Συγκριτικής Γραμματολογίας], (επιμ.: Ελένη Πολίτου-Μαρμαρινού, Σοφία Ντενίση), Αθήνα, Gutenberg, 2009, 29-43.

47) «Τέχνες του χώρου και τέχνες του χρόνου. Ένα σχήμα για μεθοδολογικούς όρους και όρια στις σύγχρονες διακαλλιτεχνικές προσεγγίσεις»: *Επιστημονικό Συμπόσιο. Τα όρια των ειδών στην τέχνη σήμερα*, Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, 2009, 15-23.

48) «Ο «άπλαστος αιθέρας»: ειδολογικές επισημάνσεις για την ελεγεία του 19ου αιώνα στα Επτάνησα (Ιούλ. Τυπάλδος και Γερ. Μαρκοράς)»: *Proceedings of the Seventh Biennial International Conference of Greek Studies Flinders University June 2007. Greek Research in Australia*, (επιμ.: Elisabeth Close, G. Gouvalis, G. Frazis, Maria Palaktoglou, M. Tsianikas), Αδελαΐδα, Flinders University/Department of Languages-Modern Greek, 2009, 689-704.

49) Η «Γραμματική Τεχνολογία» της *Μελέτης της Κοινής Ελληνικής Διαλέκτου* του Παναγ. Κοδρικά: υφολογικό σύστημα και κριτικές-θεωρητικές αποτιμήσεις»: *Δρόμοι κοινοί. Μελέτες για την κοινωνία και τον πολιτισμό αφιερωμένες στην Αικατερίνη Κουμαριανού*, Αθήνα, Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού-Μνήμων, 2009, 127-157.

50) «Η «εκτυφλωτική έκρηξη» της παροντικότητας: ...από το στόμα της παλιάς Remington... του Γ. Πάνου»: *Ευτυχισμός. Τιμή στον Ερατοσθένη Γ. Καψωμένο*, (επιμ.: Γεωργία Λαδογιάννη, Απόστ. Μπενάτσης, Ελπινίκη Νικολουδάκη), Ιωάννινα, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 2010, 1-9.

51) «Η μνήμη και η διαφάνεια: η αναπαράσταση/παράσταση του χρόνου και τα λογοτεχνικά είδη»: *Γραφές της μνήμης. Σύγκριση-Αναπαράσταση-Θεωρία*, (εισαγ.-επιμ.: Ζ. Ι. Σιαφλέκης), Αθήνα, Gutenberg, 2011, 155-167.

52) «Η νεοελληνική φιλολογική υποδομή στο Πανεπιστήμιο: απέναντι στην έρευνα και τη διδασκαλία» [=Παράρτημα]: *Η Άλφα-Βήτα του νεοελληνιστή. Οδηγός για το εισαγωγικό μάθημα στην επιστήμη της Νεοελληνικής Φιλολογίας*, Αθήνα, Gutenberg, 2011, 327-332.

53) «Το ιδανικόν και ο τροπισμοί του στη διηγηματογραφία του 19^{ου} αιώνα: Οι Κρήτες μου του Ιωάν. Μ. Δαμβέργη»: *Πεπραγμένα Ι' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τ. Γ5: *Νεοελληνική περίοδος (Τα Γράμματα στην Κρήτη-Κρήσες και Κρήτες συγγραφείς-Ποίηση και πεζογραφία)*, Χανιά, Φιλολογικός Σύλλογος «Ο Χρυσόστομος», 2011, 55-79.

54) «Αφήγηση και λυρική ποίηση. Ειδολογικές ανιχνεύσεις στην ποιητική του Γιώργη Παυλόπουλου»: *Τριαντάφυλλα και Γιασεμιά. Τιμητικός τόμος για την Ελένη Πολίτου-Μαρμαρινού*, (επιμ.: Ζ. Ι. Σιαφλέκης, Ερασμία-Λουίζα Σταυροπούλου), Αθήνα, Gutenberg, 2012, 277-290.

55) «Για μια θεωρία της καλλιτεχνικής μορφοποίησης: η αναπαράσταση και η παράσταση (εν είδει συνόψεως)»: *Η λογοτεχνία και οι τέχνες της εικόνας. Ζωγραφική και κινηματογράφος*, (επιμ.: Δημ. Αγγελάτος, Ευρ. Γαραντούδης), Αθήνα, Καλλιγράφος, 2013, 155-162.

56) «"Τύχες" του Balzac στο β' ήμισυ του νεοελληνικού 19^{ου} αιώνα»: *Νεοελληνική λογοτεχνία και κριτική από τον Διαφωτισμό έως σήμερα. Πρακτικά ΙΓ' Επιστημονικής Συνάντησης (3-4 Νοεμβρίου 2011). Μνήμη Παν. Μουλλά* (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης-Τμήμα Φιλολογίας-Τομέας Μεσαιωνικής κα Νεοελληνικής Φιλολογίας), Αθήνα, Εκδόσεις Σοκόλη-Κουλεδάκη, Αθήνα, 2014, 258-272.

57) «Η πεζογραφία στα Επτάνησα και στο αθηναϊκό κέντρο του 19^{ου} αιώνα: οι συγκλίσεις»: *Θ' Πανιώνιο Συνέδριο (Παξοί, 26-30/5/2010).. Πρακτικά*, τ. Β', (επιμ.: Αλίκη Δ. Νικηφόρου), Παξοί, Εταιρεία Παξινών Μελετών, 2014, 445-462.

58) ««Διδάσκοντας σήμερα νεοελληνική λογοτεχνία...» Εισήγηση στο Στρογγυλό Τραπέζι με θέμα «Η διδασκαλία της λογοτεχνίας στην εκπαίδευση»»: *Η νεοελληνική λογοτεχνία σήμερα. Κοινωνία και εκπαίδευση. Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου* (Αθήνα, 28-30/11/2013), Αθήνα, Τομέας Νεοελληνικής Φιλολογίας-Τμήμα

Φιλολογίας- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2015, 201-203.

59) «Ο Τάφος του Κωστή Παλαμά και ο δραστικός υπερ-ειδολογικός ποιητικός ορίζοντας. Το ρόδο και ο απείραχτος φράχτης»: *Πρακτικά Γ' Διεθνούς Συνεδρίου: Η ποίηση και η ποιητική του Κωστή Παλαμά. Εβδομήντα χρόνια από το θάνατό του*, Αθήνα, Ίδρυμα Κωστή Παλαμά, 2016, 273-293.

60) «Τα υλικά της δραστηκής ποίησης του Γιάννη Πατίλη»: *Επιστημονικό Συμπόσιο. Επισκέψεις σε ζώντες ποιητές (7-8/12/2012)*, Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών και Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, 2016, 129-147.

61) «Η διδασκαλία της νεοελληνικής λογοτεχνίας σήμερα ή γιατί μας χρειάζονται (επειγόντως) τα είδη και οι κανόνες (τους)»: *Λογοτεχνικές διαδρομές. Ιστορία-Θεωρία-Κριτική. Μνήμη Βαγγέλη Αθανασόπουλου*, (επιμ.: Θαν. Αγάθος, Χριστίνα Ντουσιά, Άννα Τζούμα), Αθήνα, Καστανιώτης, 2016, 23-31.

62) Η διηγηματογραφία στις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα: τα διηγήματα του Πολυλά και το αθηναϊκό κέντρο»: *Ι' Διεθνές Πανιόνιο Συνέδριο* (Κέρκυρα 30 Απριλίου-4 Μαΐου 2014). *Τα Πρακτικά. ΙΙΙ: Λογοτεχνία*, (επιμ.: Δημ. Κονιδάρης), Κέρκυρα, Έκδοση Κερκυραϊκών Χρονικών, τ. Ι, 2017, 529-538.

63) «Οριοθετώντας ένα πλαίσιο ερμηνευτικής προσέγγισης της πεζογραφίας στα Επτάνησα στον 19^ο αιώνα» [= Συζήτηση Στρογγυλής Τράπεζας: «Η πεζογραφία στα Επτάνησα τον 19^ο αιώνα»]: *Ι' Διεθνές Πανιόνιο Συνέδριο* (Κέρκυρα 30 Απριλίου-4 Μαΐου 2014). *Τα Πρακτικά. ΙΙΙ: Λογοτεχνία*, (επιμ.: Δημ. Κονιδάρης), Κέρκυρα, Έκδοση Κερκυραϊκών Χρονικών, τ. Ι, 2017, 738-741.

64) «Το γέλιο του Νικόλαου Κουτούζη και η λυτρωτική εμπειρία των ορίων»: Νικόλαος Κουτούζης (1741-1813), *Εμμετρες βωμολοχικές σάτιρες*, (εισαγ.-κείμε.: Ν. Λούντζης· επίμετρο: Δημ. Αγγελάτος· επίλογος: Σπ. Αλ. Καββαδίας), Αθήνα, Περίπλους, 2017, 71-88.

65) «Η αναμέτρηση λόγου και εικόνας: ο Καβάφης και ο Proust στο μουσείο» (2015): Δημ. Αγγελάτος, *Λογοτεχνία και ζωγραφική. Προς μια ερμηνεία της διακαλλιτεχνικής (ανα)παράστασης*, Αθήνα, Gutenberg, 2017, 641-652.

66) «Ισορροπώντας μεταξύ κριτικής και ιστορίας τα λογοτεχνίας: ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος για την πεζογραφία του μεσοπολέμου»: *Επιστημονικό Συνέδριο. Το κριτικό έργο του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου. Πρακτικά* (Αθήνα, 17-18/2017), (επιμ.-εισαγ.: Θ. Πυλαρινός), Αθήνα, Εκδόσεις της Σχολής Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου, 2018, 169-175.

67) «Στο λαβύρινθο των μεταλήψεων»: *Η μεταμυθοπλασία ως αφηγηματικός τρόπος και κριτική του μεταμοντερνισμού*, (επιμ.: Κ. Βούλγαρης), Αθήνα, Βιβλιόραμα, 2018, 129-132.

68) «Η αφήγηση ως στρόβιλος (στο βάθος της εικόνας): μια υπόθεση εργασίας για την ποιητική των μυθιστορημάτων του Δημήτρη Νόλλα», *Πόρφυρας 168* (Απρίλ.-Μαΐ. 2019) [= Πρακτικά Επιστημονικού Συνεδρίου: *Φ. Δ. Δρακονταειδής-Δημήτρης*

Νόλλας-Γιώργος Σκαμπαρδώνης. *Ατομικά και συλλογικά βιώματα* (Κέρκυρα, 10-12/11/2017)] 219-223.

69) «Οι εικόνες από τα βαθιά και τα «σκοιινά» για τον ουρανό: Για την ποίηση του Άρι Κουτούγκου»: *Φιλολογικοί περίπατοι και σονάτες. Αντίδωρο στον Άρη Κουτούγκο*, (επιμ.: Κ. Θεολόγου, Μαρία Πουρνάρη), Αθήνα, Νήσος, 2019, 17-30.

70) «Η επικράτεια της Τέχνης, επικράτεια του μεταζύ»: Γιάν. Μαρκαντωνάκης, *90 Ονειρεμένα φεγγάρια για την Πηνελόπη. Η άλλη Οδύσσεια. Εξαμερής Εικαστική Εγκατάσταση* (Χανιά 13/8-16/9/2019), (επιμ.: Δημ. Αγγελάτος), Χανιά, Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού-Εφορεία Αρχαιοτήτων Χανίων, 2019, [4]-[7].

71) «Πέρα από το «λυγμό το στείρο»: ο Μίνως Ζώτος στην άλλη πλευρά της ελεγείας»: *Θέματα νεοελληνικής λογοτεχνίας του εικοστού αιώνα. Τιμητικός τόμος για την Έρη Σταυροπούλου*, (επιμ.: Θαν. Αγάθος, Λητώ Ιωακειμίδου, Γιάννης Ξούριας), Αθήνα, Gutenberg, 2020, 47-65.

72) «Ερμηνευτικά πρίσματα για την ποίηση και την ποιητική: ο Λεκατσάς για τον Βάρναλη»: *Παναγής Λεκατσάς. Ένας αυτοδίδακτος φιλόλογος, ιστορικός και ανθρωπολόγος*, Ιθάκη, Δήμος Ιθάκης-Gutenberg, 2020, 181-202.

73) «Σύγχρονες διακαλλιτεχνικές προσεγγίσεις: το αντικείμενο και οι προϋποθέσεις μεθόδου (κατευθύνσεις και αρχές)»: *Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικής Ημερίδας: Η πρόσληψη της κλασικής λογοτεχνίας στη σύγχρονη στιχουργική* (Αθήνα, 14 Σεπτεμβρίου 2018), Αθήνα, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο, 2020, 14-37.

74) «Η υλική δύναμη των λέξεων στο αφηγηματικό σύμπαν του Γιώργου Αριστηνού: ακατάβλητη προς τον Δολοφόνο», *Νέα Εστία*, 1889 (Δεκέμβρ. 2021) [=Αφιέρωμα: Γιώργος Αριστηνός] 1003-1012.

75) «Η ελεγειακή υφή της σατιρικής ποίησης του Καρυωτάκη. Υπόθεση εργασίας», *Πόρφυρας 177-178* (Ιαν.-Ιούν. 2022) [=Κ. Γ. Καρυωτάκης. Σύμβολα εμείναμε καιρών. Τα Πρακτικά ενός συνεδρίου] 205-208.

76) «Ο Καρυωτάκης σήμερα. Συζήτηση Στρογγυλής Τράπεζας (συντ.: Π. Παγκράτης, συμ.: Ν. Βαγενάς, Αλ. Ζήρας, Δημ. Αγγελάτος, Μιχ.Πασχάλης), *Πόρφυρας 177-178* (Ιαν.-Ιούν. 2022) [=Κ. Γ. Καρυωτάκης. Σύμβολα εμείναμε καιρών. Τα Πρακτικά ενός συνεδρίου] 491-500.

77) «Οι πλαστικές εκδιπλώσεις της ποίησης: μία διακαλλιτεχνική ερμηνευτική προσέγγιση για το Άρρωστη νήσος του Μιχάλη Πιερή»: *Με το ρυθμό της μνήμης. Τριάντα τρία συν δύο κείμενα. Αφιερωματικός τόμος για τον ποιητή Μιχάλη Πιερή*, (επιμ.: Σταματία Λαουμιτζή, Έλλη Φιλοκύπρου, Hero Howerda), Αθήνα, Νεφέλη, 2022, 133-143.

78) «Λόγου και Εικόνας Αντίδοσις: Οι ζωγραφικές πτυχώσεις στο ποιητικό έργο του Σολωμού ή το "κομμένο" κεφάλι της Φεγγαροντυμένης»: *Διονύσιος Σολωμός και Κύπρος. Πρακτικά Γ' Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο Ομίλου Λογοτεχνίας και Κριτικής* (Πανεπιστήμιο Κύπρου, 23-25/9/2022, Λευκωσία), (επιμ.: Δημ. Αγγελάτος,

Λεων. Γαλάζης, Ν. Μαθιουδάκης, Μαριλένα Πόρακου) Λευκωσία, Όμιλος Λογοτεχνίας και Κριτικής 2023, 45-52.

79) «*Folded Tactility. Tracing Metabolic Artistic Practices in Contemporary Sculpture*»: *Symbiotic Posthumanist Ecologies in Western Literature, Philosophy and Art. Towards Theory and Practice*, (επιμ.: Peggy Karpouzou, Nikoleta Zampaki) Βερολίνο-Βρυξέλλες, Νέα Υόρκη, Οξφόρδη, Βαρσοβία, Βιέννη, Peter Lang, 2023, 177-188.

80) «Γιάννη Μαρκαντωνάκης. Κεραία Πρώτη»: «*Κεραία Πρώτη*». Έκθεση και πολυμορφική διαδραστική εγκατάσταση του Γιάν. Μαρκαντωνάκη, (20/6-20/7/2023), 2ο Φεστιβάλ Βιβλίου Χανίων, Χανιά, 2023, 6.

**Περιοδικά, εφημερίδες, ιστότοποι:
Μελέτες-Βιβλιοκρισίες-Μεταφράσεις-Σημειώματα**

1) «Οι μετρικές απόψεις του Κάλβου και η μετάφραση των *Ψαλμών* του Δαβίδ (1834) από τον Ι. Πετριτζόπουλο», *Περίπλους* 7 (Φθινόπωρο 1985) 157-162.

2) [Βιβλιοκρισία] «T. Todorov, *Critique de la critique*, Παρίσι, Seuil, 1984», *Σπείρα* 6-7 (Φθινόπωρο 1986) 169-180.

3) «Αναφορικός-Αυτοαναφορικός λόγος. Παράλληλη ανάγνωση του ιστορικού και του λογοτεχνικού-ποιητικού κειμένου: Π. Χιώτης, *Ιστορία του Ιονίου Κράτους-Διον. Σολωμός, Η Γυναίκα της Ζάκυθος*», *Περίπλους* 11 (Φθινόπωρο 1986) 151-154.

4) [Βιβλιοκρισία] «J.-Fr. Lyotard, *La condition postmoderne*, Παρίσι, Seuil, 1985²», *Σπείρα* 8-9 (Καλοκαίρι 1987) 177-184.

5) [Βιβλιοκρισία] «Ανησυχητική επικαιρότητα. Γιώργ. Δανιήλ, *Αίγλη και Άγχος. Το έργο του Νίκου Καχτίτση 1926-1970*, Αθήνα, Εστία, 1986», *Το Βήμα* (30/8/1987).

6) «Περί λογοτεχνικών ειδών. Μια κειμενική ανάγνωση της *Κρίσης* του Γιώργ. Αριστηνού», *Ο Πολίτης* 87 (15) (Ιανουάρ. 1988) 57-59.

7) «Το γέλιο του Νικόλαου Κουτούζη και η «λυτρωτική» εμπειρία των ορίων», *Περίπλους* 17-18 (Ανοιξη-Καλοκαίρι 1988) 40-48.

8) «...*tutta questa Ode nella sua costruzione primitiva*: οι "περιπετειώδεις" σχέσεις κειμένου και παρακειμένου (*Εις τον Θάνατον του Λορδ Μπάιρον. Ποίημα Λυρικό*)», *Το Δέντρο* 44-45 (Μάρτ.-Μαΐ. 1989) 168-173.

9) «Προς μια Συγκριτική Ποιητική: η περίπτωση των μικτών λογοτεχνικών ειδών. Η *Γυναίκα της Ζάκυθος* (1826-1833) του Διον. Σολωμού- *Les chants de Maldoror* (1867-1870) του Lautréamont», *Σύγκριση/Comparaison* 1 (Απρίλ.-Ιούλ. 1989) 49-58.

10) «Η εκ-πληξη της "πεζογραφίας" και των αποκλίσεων: η περίπτωση του *Ντιάλιθ' ιμ Χριστάκη* του Σωτήρη Δημητρίου», *Τετράμηνα* (Άμφισσα) 39-40 (Καλοκαίρι 1989)

2609-2616.

- 11) [Βιβλιοκρισία] «*Solomos. La Vision prophétique du moine Dionysios ou «La Femme de Zante». Essai d'anastylose de l'oeuvre. Introduction-Traduction-Commentaires par Octave Merlier, Παρίσι, Les Belles Lettres, 1987, σ.284+12 εκ. [Centre d' Études d'Asie Mineure. Archives Melpo et Octave Merlier n° 11]», *Ελληνικά* 40 (1989) 196-203.*
- 12) «Παράβαση του κειμένου (Σημειώσεις για την ανάγνωση των «Μορφών»)», *Πόρφυρας* 54 (Ιούλ.-Σεπτ. 1990) 306-308.
- 13) «"Τύχες" του Θερβάντες στην Ελλάδα: Κ. Ουράνης-Κ. Γ. Καρυωτάκης, συγγραφείς του *Δον Κιχώτη* (1920)», *Πλανόδιον* 16 (Ιούν. 1992) 446-450.
- 14) «Σύγχρονες σολωμικές μελέτες (1964 και εξής). Κριτική επισκόπηση», *Μαντατοφόρος* 35-36 (Ιούν.-Δεκέμβρ. 1992) 5-58.
- 15) «"Ιατροσοφικά" και παρωδία: ο Pantagruel του Fr. Rabelais και ο Σπανός», *Πλανόδιον* 17 (Δεκέμβρ. 1992) 590-593.
- 16) [Βιβλιοκρισία] «Διονυσίου Σολωμού *Η Γυναίκα της Ζάκυνθος. Όραμα του Διονυσίου Ιερομόναχου εγκάτοικου εις ζωκλήσι Ζακύνθου. Εισαγωγή-Αναλυτική έκδοση-Σημειώσεις-Σχόλια: Ελένη Τσαντσάνογλου, Ηράκλειον, Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη, 1991, σ. λβ'+208», *Σημείο* (Λευκωσία) 1 (1992) 300-303.*
- 17) «Ο Κ. Γ. Καρυωτάκης (προσεκτικός) αναγνώστης των *Ωδών* του Α. Κάλβου: η *διαλογική* προοπτική. Ερμηνευτική προσέγγιση της καρυωτακικής ωδής «Εις Ανδρέαν Κάλβον»», *Αντί* 510 (18/12/1992-14/1/1993) 34-37.
- 18) «Εικαστικές πρακτικές στην ποίηση: η περίπτωση των versets (Διον. Σολωμός-Αι. Bertrand)» (1991), *Πλανόδιον* 18 (Ιούν. 1993) 44-53.
- 19) «Ταξιδεύοντας (παράτολμα) με αερόστατο: Η *Αργώ* του Α. Εμπειρικού και ο *Ηρωας της Γάνδης* του Ν. Καχτίση», *Πλανόδιον* 18 (Ιούν. 1993) 137-140.
- 20) «Μεσοπολεμική λογοτεχνία και φαινόμενα «ρήξης»», *Το Βήμα* (25/7/1993).
- 21) «Δέντρα- "τοπία" και ποιητικοί "τόποι": το Ρομαντικό (Διονύσιος Σολωμός) και το Υπερρεαλιστικό (Ανδρέας Εμπειρικός) βλέμμα», *Πλανόδιον* 19 (Δεκέμβρ. 1993) 311-314.
- 22) «Ταξίδι στο «μεγάλο σκοτάδι»: η ποιητική σοφία του Γιώργη Παυλόπουλου», *Ελί-τροχος* 2 (Απρίλ.-Ιούν. 1994) 9-21.
- 23) «Η νύχτα και η αγιότητα (L.-F. Céline- J. Genet)», *Πλανόδιον* 20 (Ιούν. 1994) 461-463.
- 24) «Σκοτεινός έρωτας: Κένταυροι, δάχτυλα, καρφιά. Άγγ. Σικελιανός-Γ. Παυλόπουλος-Abbas ibn al-Ahnaḥ», *Πλανόδιον* 21 (Δεκέμβρ. 1994) 619-621.

- 25) «Στα ίχνη μιας "διδασκτικής" ποιητικής: το αφηγηματικό σύμπαν του Γ. Αριστηνού (Από την *Υπόθεση Γλωσσαλγίας* στην *Κατάβαση*)», *Διαβάζω* 352 (Μαΐ. 1995) 26-31.
- 26) «Εικόνες που «γύρευαν να γίνουν» και ονόματα» [Ειδολογικός και ερμηνευτικός σχολιασμός της νουβέλας της Μαρίας Ευσταθιάδη *Το αόρατο που σε κοιτά* (1993)] *Περίπλους* 40 (Καλοκαίρι 1995) 150-157.
- 27) «Τύχες του Rousseau στην Ελλάδα του 19ου αιώνα: Ρομαντική "συμπάθεια" και μίμηση (η περίπτωση του Ι. Γ. Πιτσιπίου)», *Πλανόδιον* 22 (Οκτώβρ. 1995) 141-145.
- 28) M. M. Bakhtin, «Προς μια μεθοδολογία των ανθρωπιστικών επιστημών» (1974), (μετφρ.: Μαρία Γνησίου-Δημ. Αγγελάτος· επιλεγόμ.: Δημ. Αγγελάτος), *Σημείο* (Λευκωσία) 3 (1995-1996) 170-185.
- 29) «Η μνήμη και το ψαλίδι: Για την ανάγνωση της λογοτεχνίας που συνηθίσαμε να ονομάζουμε "κλασική"», *Ο Πολίτης* 21 (Μαΐ. 1996) 35-37.
- 30) «Ο Τέλλος Άγρας και η εξακολουθητική διάρκεια του έργου του Καρυωτάκη», *Αντί* 623 (13/12/1996) 65-69.
- 31) «Οι τίτλοι των «Περιεχομένων» και το «καινούργιο ποίημα»: όψεις της ποιητικής του Μανόλη Αναγνωστάκη», *Ο Πολίτης* 32 (Φεβρ. 1997) 35-38.
- 32) «Η πεζότης του 1860 και ο Άγγ. Βλάχος», *Μικροφιλολογικά* (Λευκωσία) 1 (Άνοιξη 1997) 10-12.
- 33) «Η "σοφία" της σάτιρας και η παρωδία», *Πόρφυρας* 83 (Οκτώβρ.-Δεκέμβρ. 1997) 7-14.
- 34) «*Ιστορίες από τα βαθιά*: παρατηρήσεις για την ποίηση και την ποιητική του Γ. Παυλόπουλου», *Σημείο* (Λευκωσία) 5 (1998) 53-61.
- 35) «Γιώργ. Αριστηνός, *Η εκδίκηση του συγγραφέα. Αφηγήματα* (Αθήνα, Οδυσσεάς, 1998)», *Αυγή* (31/1/1999).
- 36) «Όψεις της σάτιρας στα Επτάνησα και την Κύπρο: Δ. Σολωμός και Β. Μιχαηλίδης», *Περίπλους* 46-47 (Ιούλ. 1998-Φεβρ. 1999) 102-106
- 37) «Ο κανόνας του κέντρου, οι όψεις της περιφέρειας και οι επιθετικοί προσδιορισμοί τόπου στην ιστορία της λογοτεχνίας», *Αντί* 681 (26/2/1999) 58-60.
- 38) «Ζητήματα ποιητικής ηθικής. Ερμηνευτικές προτάσεις για την ποίηση του Κώστα Μόντη», *Η Λέξη* 152 (Ιούλ.-Αύγ. 1999) 408-412.
- 39) «Ο *Ερωτόκριτος* και η *Βοσπορομαχία* ανάμεσα στον Κοραή και τον Κοδρικά», *Μικροφιλολογικά* (Λευκωσία) 8 (Φθινόπωρο 2000) 3-5.
- 40) «Autobiography in 20th-Century Greek Literature», *Ithaca* 7 (Ιαν.-Φεβρ. 2001) 32-33.

- 41) «Οι αντι-ρομαντικές αντιλήψεις του Άγγελου Βλάχου (1860-1864) και το κυριολεκτούν ύφος», *Διαβάζω* 419 (Ιούν. 2001) 96-100.
- 42) «Γρηγόριος Ξενόπουλος (1867-1951)», *Υλαντρον* (Λευκωσία) 1 (Νοέμβρ. 2001) 142-143.
- 43) «Εμπειρικός και Καρυωτάκης (Ανάμεσα στον "ευθύ" και τον "πλάγιο" λόγο των ποιητών», *Πόρφυρας* 101 (Οκτ.-Δεκέμβρ. 2001) 333-340.
- 44) «φιλοσοφώτερον και σπουδαιότερον ποιήσεις ιστορίας εστίν: η Ελληνική Επανάσταση του 1821, πεδίο δοκιμασίας του έργου του Δ. Σολωμού», *Άνευ* (Λευκωσία) 4 (Μάρτ.-Μάϊ. 2002) 39-45.
- 45) «Για τον «ίσκιο» της αγάπης που μεγαλώνει «αβάσταχτα». Μαρία Πολυδούρη (1902-1930)», *Υλαντρον* (Λευκωσία) 2 (Μάιος 2002) 152-155.
- 46) «Βιώματα και ομοιώματα: Σχεδόν μελό (Μαρία Ευσταθιάδη)», *Η Καθημερινή* (6/8/2002).
- 47) «Ποιητικές υποθήκες για λύκους και τίγρεις: με αφορμή ένα ποίημα του Γεώργ. Ι. Σαΐνη», *Μικροφιλολογικά* (Λευκωσία) 12 (Φθινόπωρο 2002) 42-44.
- 48) «Το μη-ύφος ύφος, οι περιπέτειες της εσωτερικότητας και η διαρκής παροντική δίνη. *Ο Ηρωας της Γάνδης* (1967)», *Νέα Εστία* 1755 (Απρίλ. 2003) 642-659.
- 49) «Η σάτιρα: ένας ειδολογικός χαμαιλέον», *Σύγκριση/Comparaison* 14 (2003) 20-46.
- 50) «Η «ύφαλη» πεζογραφία της Μαρίας Ευσταθιάδη», *Άνευ* (Λευκωσία) 14 (Φθινόπωρο 2004) 31-33.
- 51) «Σύγκριση και διακαλλιτεχνικές προσεγγίσεις στη Συγκριτική Φιλολογία», *Σύγκριση/Comparaison* 15 (2004) 45-54.
- 52) «Τέχνη και λογοτεχνία στην Ελλάδα του 19ου αιώνα», *Revue des Études Néo-Helléniques* 1 (2005) 133-146.
- 53) «Η ειδολογική απόσβεση της λογοτεχνίας και (ως εκ τούτου) ο εξορισμός της από την ιστορία: για τη *Γυναίκα της Ζάκυθος* του Σολωμού», *Αυγή* (9/7/2006).
- 54) «Το ποίημα, εχθρός της ποιήσεως»: *Δοκίμιο για την ποίηση* του Κ. Θ. Δημαρά», *Κ* 11 (Ιούλ. 2006) 21-34.
- 55) «Ο «ατέρμων κοχλίας» και η ποιητική του μυθιστορήματος», *Αυγή* (17/9/2006).
- 56) «Ρίμες σα ζεστές κουράδες [Για τα σατιρικά συνθέματα του Διον. Σολωμού]», *Τα Νέα* (30-31/12/2006).

57) «Τα ποιήματα που δεν ανήκουν στους ποιητές αλλά στην ποίηση: η συνεργασία Σινόπουλου-Παυλόπουλου», *Νέα Εστία* 1805 (Νοέμβρ. 2007) 929-952.

58) «Οι μηχανισμοί (ανα)παράστασης της («δύστροπης») πραγματικότητας στο αφηγηματικό σύμπαν του Λοιμού», *Θέματα Λογοτεχνίας* 40 (Ιαν.-Απρίλ. 2009) 124-135.

59) «Αναπαριστώντας το υψηλό: η (αφήγηση στην) ζωγραφική και η (ζωγραφική στην) ποίηση (Th. Géricault και Διον. Σολωμός)», *Κονδυλοφόρος* 8 (2009) 39-65.

60) «Η ευάγωγη θεωρία (εντός) της λογοτεχνίας: θεωρία και λογοτεχνία στο κριτικό έργο του Δ. Ν. Μαρωνίτη», *Σύγκριση/Comparaison* 21 (2010) 130-135.

61) [Βιβλιοκρισία:] «Ελένη Πολίτου-Μαρμαρινού, *Συγκριτική Φιλολογία. Από τη θεωρία στην πράξη*, Αθήνα, *Ελληνικά Γράμματα*, 2009», *Σύγκριση/Comparaison* 21 (2011) 146-152

62) [Βιβλιοκρισία:] «*Το διήγημα στην ελληνική και στις ξένες λογοτεχνίες. Θεωρία - Γραφή - Πρόσληψη* (επιμ.-εισαγ.: Ελένη Πολίτου-Μαρμαρινού, Σοφία Ντενίση), Αθήνα, *Gutenberg*, 2009» *Σύγκριση/Comparaison* 21 (2011) 155-162.

63) «Για μια "κάθετη" ανάγνωση των ειδών», *Το Βήμα* (21/8/2016).

64) «Για μια θεωρία της καλλιτεχνικής μορφοποίησης: η αναπαράσταση και η παράσταση» ηλεκτρ. δημοσ.: academia.edu (2016).

65) «Μικρό διήγημα / μικροδιήγημα / μπονζάι: ένα νέο είδος. Προς μια ερμηνευτική ειδολογική διερεύνηση»: www.bonsaistoriesflashfiction.wordpress.com (5/9/2016).

66) «Το βάθος της καλλιτεχνικής εικόνας: Μέσα στη δίνη της *Μεγάλης Πομπής* του Αλέξη Πανσέληνου»: *Η ελληνική πεζογραφία στη δημόσια σφαίρα 1974-2013* (Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας/Ίδρυμα Σχολής Μωραΐτη, 12-13/2/2014)· ηλεκτρ. δημοσ.: academia.edu (2018).

67) «Τα *Παλίμνηστα* του G. Genette» [= Εισήγηση για το: G. Genette, *Παλίμνηστα. Η λογοτεχνία δευτέρου βαθμού* (1982), (μτφ.: Βασ. Πατσογιάννης· επιμ.: Μαρία Στεφανοπούλου- Λίζυ Τσιριμώκου· εισαγ.: Λίζυ Τσιριμώκου), Αθήνα, Μ.Ι.Ε.Τ., 2018] (Αθήνα, Βιβλιοπωλείο Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης, 25/4/2018)· ηλεκτρ. δημοσ.: academia.edu (2018).

68) «Ξυπνώντας μέσα σ' αυτό το φως/μαύρο σαν ένα μελίτσι/που μου έτρωγε τα μάτια»: η δραματική λυρική ποίηση του Γιώργη Παυλόπουλου»: Ημερίδα: *Γιώργης Παυλόπουλος (1924-2008): Δέκα χρόνια από το θάνατό του/ Celebrating] Giorgis Pavloroulos (1924-2008) on the 10th Anniversary of his Death*, Αθήνα, Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος· ηλεκτρ. δημοσ.: academia.edu (2018).

69) «Όταν οι πίνακες ζητούν να «διαβαστούν»» [Με αφορμή τη μελέτη: *Λογοτεχνία και ζωγραφική. Προς μια ερμηνεία της διακαλλιτεχνικής (ανα)παράστασης*, Αθήνα, *Gutenberg*, 2017] (Συνέντευξη στην Εύη Μαλλιαρού), *Η Καθημερινή* (17/6/2018).

70) «The (redeeming) discourse of the images»: Vaso Protopapadaki, *To Me You Are Man/Για Μένα Είσαι Άνδρας*. 5 works of mixed technique and 1 lightbox (Fagotto Protasis, Aggelou 16, Chania/Crete) Curated by: Leanna Pontikaki-Henrik Zacho» (25/9/2018)· ηλεκτρ. δημοσ.: academia.edu (2018).

71) «...την μεν ζωγραφίαν ποιήσιν σιωπώσαν...»: Βάσω Προτοπαπαδάκη, *To Me You Are Man/Για Μένα Είσαι Άνδρας*. 5 έργα μικτής τεχνικής και 1 lightbox (Fagotto protasis, Αγγέλου 16, Χανιά) Επιμέλεια: Ελεάννα Ποντικάκη-Henrik Zacho (25/9/2018)· ηλεκτρ. δημοσ.: academia.edu (2018).

72) «look at the dream that looks at us...»: Maria Giannakaki, *The Flowers of Good*, Exhibition- In the Memory of Panaghiotis Tetsis (Gallery V. Mylonogianni, Ch. Trikoupi 14, Chania/Crete) (11/12/2018)· ηλεκτρ. δημοσ.: academia.edu (2018).

73) «Η «φάρσα» του Χρόνου και η «γνήσια χαρά» του Χώρου» [=Εισήγηση για το: Κ. Σιαφάκας, *Αντανάκλαση*, Αθήνα, Σμίλη, 2018] (Αθήνα, 27/12/2018)], ηλεκτρ. περιοδ. *Ο Αναγνώστης* (28/1/2019).

74) «Η ομιλούμενη γλώσσα στην καρδιά του λογοτεχνικού επιτεύγματος του Διονυσίου Σολωμού»/«Limba graecă vorbită în central realizării literare a lui Dionysios Solomos», *Ελπίς/Speranță* (Βουκουρέστι) 1 (2019) 63-72.

75) «Η εικαστική ποιητική στο έργο της Νατάσας Χατζιδάκι», *Σύγκριση/Comparaison* 28 (2019) 86-97.

76) «*Αντίδοσις*» [=Εισήγηση: Ημερίδα: *Ο Harold Bloom και το έργο του* (Αθήνα, Μέγαρο Μουσικής, 10/12/2019)]· ηλεκτρ. δημοσ.: academia.edu (2019).

77) «Γιάν. Μαρκαντωνάκη, "Μια μπόμπα κι άλλη κι άλλη". Μια εικαστική έκθεση στα "όρια του ανθρώπινου"», Συνέντευξη: εφημ. *Χανιώτικα Νέα* (21/5/2022) 37.

78) «Διαμεσικές και διακαλλιτεχνικές προσεγγίσεις: Ερευνητικές δράσεις», *Σύγκριση/Comparaison* 31 (Μάρτιος-Ιούλιος 2022) 293-297.

79) «*Με το ρυθμό της μνήμης. Τριάντα τρία συν δύο κείμενα. Αφιερωματικός τόμος για τον ποιητή Μιχάλη Πιερή*» (Αθήνα, Νεφέλη, 2022)· ηλεκτρ. δημοσ.: academia.edu (2022).

80) «Contemporary Intermedial and Inter-artistic Approaches: Some Methodological Points of Reference and Related Issues»· ηλεκτρ. δημοσ.: academia.edu (2022).

81) «Κυμάνσεις της συγκίνησης και του στοχασμού στα *Ταξίδια* του Antonio Tabucchi: το Μουσείο, η Τέχνη και το Όνειρο»· ηλεκτρ. δημοσ.: academia.edu (2022).

82) «Giannis Markantonakis, *81 Dantean Demons. Drawings, painting, assemblage. "One bomb and another, another" Installation, anti-war proposal*» ("Chania Art Space", Chania-Crete, 16/5-10/6/2022)· ηλεκτρ. δημοσ.: academia.edu (2022).

83) «Γιάννης Ανδριανάτος, *Δείπνο αντιβαρύτητας* (Αθήνα, Gutenberg, 2021)», Βιβλιοπαρουσίαση: εφημ. *Η Καθημερινή* (24-25/12/2022) 13.

84) «Η ομιλούμενη γλώσσα, ρίζα των ποιητικών κατακτήσεων του Σολωμού»: Ένθετο Αφιέρωμα: *Διονύσιος Σολωμός. Ο ποιητής του «Ύμνου εις την Ελευθερίαν»*, εφημ. *Η Καθημερινή* (17/1/2023) 3-5.

85) «Γιάννης Μαρκαντωνάκης, Κεραία πρώτη. Έκθεση και πολυμορφική διαδραστική εγκατάσταση (Φουαγιέ Θεάτρου «Μίκης Θεοδωράκης», Ενετικό Λιμάνι Χανίων, 20 Ιουνίου –20 Ιουλίου 2023)», εφημ. *Χανιώτικα Νέα*, (Παρασκευή 14 Ιουλίου 2023)· ηλεκτρ. δημοσ.: academia.edu (2023).

Επιμέλειες Εκθέσεων

1) Γιάν. Μαρκαντωνάκης, *90 Ονειρεμένα φεγγάρια για την Πηνελόπη. Η άλλη Οδύσσεια. Εξαμερής Εικαστική Εγκατάσταση* (Χανιά, 13/8-16/9/2019).

2) Giannis Markantonakis, *81 Dantean Demons. Drawings, painting, assemblage. "One bomb and another, another"... Installation, anti-war proposal* ("Chania Art Space", Chania-Crete, 16/5-10/6/2022).

3) *Κεραία Πρώτη. Έκθεση και πολυμορφική διαδραστική εγκατάσταση του Γιάν. Μαρκαντωνάκη* (Χανιά, 20/6-20/7/2023).